

Marketa ŠTEFKOVÁ

ORCID: 0000-0001-8641-2492

Univerzita Komenského v Bratislave

Sociaal tolken in Centraal-Europa en de mogelijkheden van de implementatie van modules sociaal tolken binnen de opleidingen Neerlandistiek *extra muros*

Abstract

Community/social or public service interpreting is a broad concept that deals with multiple interpretation techniques, communicative situations and social sectors in the field of health, law or administration. The position of interpreters within these contexts differs from country to country. What is also highly diverse is the interpreter's background, his or her interpreting skills, training, language knowledge and quality of the interpreter's performance.

First of all, the concept of community interpreting is defined in the context of the Low Countries and Central Europe. The change of the social context and the need for qualified interpreters is outlined in connection with the present migration movements. The article summarises some possibilities of implementing specific modules and exercises in the curriculum of a small language programme such as Dutch studies. These provide the students with the first insights into community interpreting. They can take it as a basis and develop their basic interpreting competence in this area.

Keywords: community interpreting, social interpreting, public service interpreting, the context of the Low Countries and Central Europe, modules and exercises.

1. Inleiding

Sociaal tolken¹ is een ruim begrip binnen de tegenwoordige vertaalwetenschap en heeft betrekking op meerdere tolktechnieken, communicatieve situaties en maatschappelijke sectoren die een helpende hand bieden aan anderstalige sociale groepen

¹ In de Engelstalige literatuur vaak benoemd als community interpreting, social interpreting, public service interpreting zie (Hertog & Van der Veen 2006; Hale 2007).

in de samenleving op het gebied van de gezondheidszorg, recht of de administratie. De positie en afbakening van de taken van de tolk in deze contexten is van land tot land verschillend. Heel divers is ook de achtergrond van de tolk, zijn tolkvaardigheden, opleiding, taalkennis en de kwaliteit van de uiteindelijke tolkprestatie.

In dit artikel wordt inleidend aandacht besteed aan de afbakening van het begrip sociaal tolken in de context van de Lage Landen en Centraal-Europa. Aansluitend wordt kort de verandering van de maatschappelijke context en de nood aan gekwalificeerde tolken geschetst in de context van de migratiebewegingen binnen de EU. De geschetste actuele situatie wordt verder bekeken vanuit het oogpunt van een kleine filologie met specialisatie in vertaal- en tolkwetenschap zoals de neerlandistiek extra muros en haar combinatie met minder verspreide talen in Centraal-Europa. Concluderend vat het artikel enkele mogelijkheden samen van de implementatie van concrete modules en praktische oefeningen in het curriculum van de extramurale opleidingen Neerlandistiek. Die bieden de student eerste inzichten in de problematiek en een belangrijke impuls om zich in het sociaal tolken en vertalen verder te verdiepen, op basis waarvan hij zelf zijn tolkcompetentie op dit gebied kan ontplooiën. Zo kan ook een kleine filologische opleiding een bijdrage leveren aan de actuele uitdagingen van de Europese samenleving en een aanzet geven tot de verbetering van de kwaliteit van het tolken op het gebied van recht, sociale zorg, administratie, gezondheidszorg en andere voor dit context relevante domeinen.

2. Migratie en tolken

Voor we het begrip *sociaal tolken* in de context van Centraal-Europa en combinaties van de talen van Centraal Europa met het Nederlands nader toelichten, kijken we inleidend naar de verandering van omstandigheden waaronder de tolken ingezet worden, naar de communicatieve context, de communicatieve situaties en settings. Oorzaak van deze evolutie is vooral een intensieve arbeidsmigratie als gevolg van de internationalisering van Europa en de globalisering van de handel.

Het begrip sociaal tolken is in het Nederlandstalige gebied geëvolueerd uit de term *community interpreting* en werd ingevoerd in de vertaalwetenschap als reactie op de ontwikkelingen in Europa die enerzijds samenhangen met grote migratiegolven van arbeiders buiten de Europese Unie, en anderzijds met de grote arbeidsmigratie binnen de Europese Unie die veroorzaakt werd door het vrij verkeer van werknemers binnen de interne markt. In de West-Europese landen – en dus ook de Lage Landen – gaat het vooral om grote groepen arbeidsmigranten die zich in het inburgeringsproces in diverse administratieve procedures en communicatieve settings bevinden, zoals sociale zekerheid, gezondheidszorg, politieonderzoek, rechtspraak en in het dagelijks leven vaak geconfronteerd worden

met communicatieproblemen in situaties waar een hoog niveau van taalbeheersing vereist is. In deze situaties zijn de migranten op de hulp en begeleiding van een tolk aangewezen. De tolken verlenen hun diensten door gebrek aan tolken in bepaalde talen ook via een derde taal. Specifiek zijn ook de tolktechnieken omdat de tolkdiensten verleend worden per telefoon, of videoconferentie. De tolk wordt geconfronteerd met verschillende leeftijdsgroepen, opleidingsniveaus en ethische problemen. De traditionele training van tolken in consecutief en simultaan tolken ontwikkelt bij de tolk niet de competenties die in de hiervoor genoemde tolkopdrachten nodig zijn.

Marktonderzoek binnen de sector van vertaaldiensten in Centraal-Europa, concreet in Tsjechië en Slowakije,² heeft aangetoond dat, door de intensivering van de handelscontacten en de arbeidsmigratie binnen de Europese Unie, de grootste vraag naar tolkdiensten vooral op het gebied van sociaal en juridisch tolken ontstaat. Daarbij is er op de markt maar een heel beperkt aantal gekwalificeerde tolken en getrainde taalspecialisten op dit gebied beschikbaar, en dat vooral in combinaties van minder verspreide talen,³ ook voor het Nederlands. Het gebrek aan gekwalificeerde beëdigde tolken en vertalers veroorzaakt vertragingen in de handeling van de opsporingsorganen, het openbaar ministerie, de rechtbanken, de sociale diensten en heeft ook gevolgen voor de kwaliteit van de verleende gezondheidszorg, doordat er in de medische sector in principe geen professionele tolkdiensten worden aangeboden en de communicatie tussen de arts en patiënt voornamelijk via het Engels verloopt. Dat bemoeilijkt de arbeidsvoorwaarden en leefomstandigheden van de arbeidsmigranten die voornamelijk werkzaam zijn in grote multinationals en KMO's met moederbedrijven, of handelskontakten in de Lage Landen.

De migratie brengt naast een verhoging van het aantal vertaalopdrachten ook een verandering met zich mee van de professionele en de privé-communicatie met het oog op de nieuwe communicatiekanalen, taal- en communicatietechnologie. De ontwikkeling van de nieuwe technologieën en de communicatieve context brengen op hun beurt een ontwikkeling met zich mee van nieuwe vormen en genres van communicanten. Dat heeft de diversificatie van de markt van taaldiensten tot gevolg, de markt waarop ook de tolk en vertaler zijn diensten aanbiedt. Bijgevolg ontstaat de noodzaak om het professionele profiel van tolken en vertalers om te vormen.

² Op de noodzaak van gekwalificeerde vertalers en tolken in specifieke taalcombinaties wordt in meerdere praktijkgerichte onderzoeken en resultaten van wetenschappelijke projecten gewezen. Zij tonen aan dat de omvang van vertaal- en tolkopdrachten in combinaties van enkele minder verspreide talen in de context van het juridisch of sociaal tolken in het geheel niet gedekt wordt door het nodige aantal vertalers en tolken beëdigd door de bevoegde nationale of plaatselijke instellingen. Voor meer informatie zie bijv. www.uniba.sk/transius (laatst geraadpleegd op 12.10.2018).

³ Onder het begrip minder verspreide talen verstaan we in dit artikel talen waarvoor op de markt maar weinig opgeleide / getrainde taalspecialisten ter beschikking staan.

3. Hybridisatie, diversificatie, profielverbreding

De diversificatie van de arbeidsmarkt heeft dus een enorme profielverbreding van de vertaler en tolk tot gevolg. Nader onderzoek van concrete tolktechnieken in het kader van de voornoemde communicatieve situaties heeft aangetoond dat bij dit type tolken het tot grote vermenging van technieken komt wat een flexibele inzet van de kennis en praktische vaardigheden van de tolk vereist. De markt zoekt dus naar flexibele tolken en vertalers die zich vooral in combinaties van minder verspreide talen niet in een beperkte omvang van tekstformaten en terminologieën specialiseren, maar die in staat zijn om op de specifieke eisen van de opdrachtgever te reageren, zich in een hoog gespecialiseerde terminologie te oriënteren, en op basis van hun multidisciplinaire kennis en vaardigheden diverse tolk- en vertaalopdrachten uitvoeren voor een breed spectrum aan opdrachtgevers.

De nieuwe technologie voert in de tolk- en vertaalpraktijk aan de ene kant een steeds groeiend spectrum aan hulpmiddelen in voor de systematische bewerking en het beheer van terminologie, analyse van tekstcorpora, archivering van vertaaloplossingen en geünificeerde vertaalequivalenten in vorm van “translation units”, als ook een breed spectrum aan instrumenten voor doelgericht kennismanagement en het opzoeken van informatie. Aan de andere kant wordt van de tolk en vertaler verwacht dat hij zijn kennis en vaardigheden opgebouwd in een klassiek translatologisch curriculum zodanig op de markt toepast, dat hij in de snelle stroom van de ontwikkeling van deze technologieën in staat is om de nieuwe vormen van communicatie, netwerken en multidisciplinariteit van de hedendaagse geglobaliseerde kennismaatschappij professioneel van de bron- in de doeltaal te transformeren.

De hybridisatie van communicatiekanalen heeft directe invloed op de hybridisatie van de vertaal- en tolktechnieken, waarmee deze communicatiemiddelen in de doeltaal getransformeerd worden. Sociaal tolken is een typerend voorbeeld van de hybridisatie en vermenging van tolktechnieken en de noodzaak tot een flexibele inzet van diverse kennis en vaardigheden binnen één opdracht. In wat volgt zetten we de afbakening van het begrip *community interpreting* versus sociaal en beëdigd tolken in de context van Centraal-Europa uiteen en classificeren aansluitend de hybride context van het *community interpreting* uitgaande van het communicatiekanaal, de tolktechniek, de bron en het product.

4. Afbakening van de begrip *community interpreting*

Volgens de norm ISO 13611:2014 wordt *community interpreting* (CI) gedefinieerd als: “public service interpreting, bidirectional interpreting that takes place in communicative settings among speakers of different languages for the purpose of accessing community services (...) Community interpreting may involve both

private and public services provided by private or public interpreting service providers. Community interpreting is not limited to accessing social services and includes, for example, services to tourists and disaster victims”.⁴

De basis van de CI werd gelegd op de Canadese conferentie Critical Link in 1995, waar dit gebied van het tolken gedefinieerd werd als een subdiscipline van het tolken in de context van het recht, de gezondheidszorg en de sociale diensten. (Hertog & Van der Veen 2006: 11). De eerste onderzoeken op het gebied van CI werden gericht op het gerechtstolken, het tolken voor de politie, in een ziekenhuis, in asielprocedures. CI werd dus vanaf het begin gekenmerkt door een grote heterogeniteit aan settings, onderwerpen en tolktechnieken. Een grondige afbakening van de context van community interpreting met nadruk op het juridisch en medisch tolken, omschrijving van onderzoeksmethodes en ethische aspecten van CI brengt in talrijke publicaties Sandra Hale (2004, 2007, 2012, 2015), een uitstekende categorisatie van de settings en domeinen b.v. de analyse van Vargas Urpi (2012).

Bijzonder heterogeen is ook de wetgeving in de afzonderlijke lidstaten van de EU, die het verlenen van de tolkdiensten in de voornoemde settings regelt. Daardoor ontstaat er een breed scala van gedeeltelijk equivalente benamingen voor diensten die onder CI vallen. Naast het begrip *beëdigd tolken* – dat zowel in de Lage Landen als in Centraal-Europa gebruikt wordt voor het tolken door gecertificeerde en geregistreerde tolken primair voor de doelen van staatsinstellingen zoals het Openbaar Ministerie, de politie, of de rechtspraak – worden vaak ook de benamingen *gerechtstolken* en *sociaal tolken* gebruikt.

De twee laatste begrippen wijzen op een actuele tendentie om het juridisch tolken en vertalen af te bakenen van de andere contexten waarin het sociaal tolken voorkomt. Dat bewijst ook het actuele initiatief van de beroepsorganisatie van juridische tolken en vertalers binnen de EU om een internationale norm op te stellen voor juridisch vertalen en tolken en daardoor duidelijk het begrip juridisch tolken af te bakenen tegenover de andere settings, competenties en gebieden waarin het sociaal tolken toegepast wordt.⁵

In de landen van Centraal-Europa worden de tolkopdrachten, die in de context van het CI vallen, zoals afgebakend volgens de voornoemde norm ISO 13611:2014, voornamelijk door beëdigde vertalers uitgevoerd. Deze worden ook op basis van de Europese richtlijn voor het tolken in strafzaken⁶ gecertificeerd en geregistreerd door een daarvoor aangewezen nationale staatsinstelling. In som-

⁴ Deze norm bakent de basisbegrippen binnen CI af, benoemt de competenties van de tolk en behandelt andere relevante aspecten van deze activiteit, zie meer op: <https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:13611:ed-1:v1:en> (laatst geraadpleegd op 13.10.2018).

⁵ Zie <https://www.iso.org/standard/69032.html> (laatst geraadpleegd op 13.10.2018).

⁶ Richtlijn 2010/64/EU van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2010 betreffende het recht op vertolking en vertaling in strafprocedures, zie: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/ALL/?uri=CELEX%3A32010L0064> (laatst geraadpleegd op 13.10.2018).

mige landen van Centraal-Europa, zoals de Tsjechië, wordt het beëdigd vertalen en tolken verenigd onder één begrip. In andere gevallen, zoals bijvoorbeeld in de Slowakije, wordt het tolken en vertalen van elkaar gescheiden.⁷

In de praktijk is de uitvoering van het beroep van beëdigd tolk en vertaler complementair. De resultaten zijn bijzonder effectief wanneer in een rechtszaak de afzonderlijke documenten vertaald en de daarop aansluitende terechtzittingen getolkt worden door één persoon. Afhankelijk van de procedurele omstandigheden wordt de tolk gevraagd om naast het tolken of vertalen ook een schriftelijke of mondelinge samenvatting te bezorgen van de brondocument of een beoordelingsrapport over de tolk- of vertaalprestatie van een collega op te stellen.

Deze korte schets van de context van het beëdigde tolken en vertalen toont hier al de heterogeniteit van het gebied en de hybriditeit van de toegepaste tolk- en vertaaltechnieken. Dat is een grote uitdaging voor het creëren van een functioneel opleidingsmodel voor het sociaal tolken in combinaties van minder verspreide talen, die geïntegreerd zou kunnen worden in de extramurale opleidingen Neerlandistiek. Een succesvol en bruikbaar opleidingsmodel voor beëdigd tolken dient noodzakelijk uit te gaan van de competenties die een voorwaarde zijn om het beroep te kunnen uitoefenen.

5. Competenties en technieken

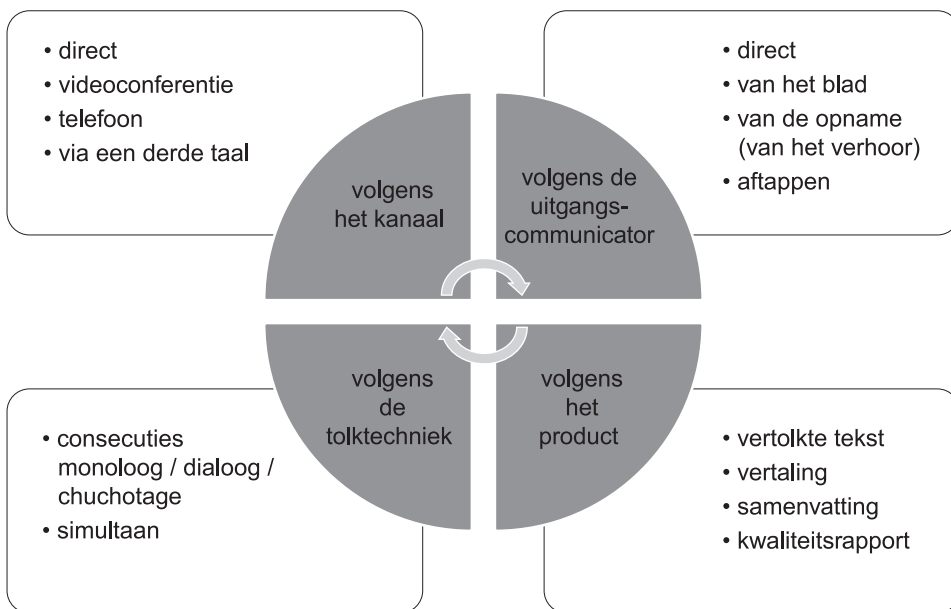
Gerenommeerde opleidingsinstituten voor beëdigde tolken in combinaties van grote talen gaan voornamelijk uit van de competenties gedefinieerd in het kader van de European Master's in Translation (EMT)⁸ en de markt. Als voorwaarde voor de uitvoering van het beroep van de tolk wordt *de tolk-, taal- en tekstcompetentie* genoemd, verder de vaardigheid om efficiënt *op te zoeken*, als ook *de interculturele en technische competentie*. Naast de genoemde basiscompetenties zijn voor een succesvolle uitvoering van opdrachten het flexibel kunnen omgaan met een *breed spectrum aan terminologieën* en een *efficiënt kennismanagement* belangrijk. De vaardigheid van een effectieve evaluatie, het effectief beheer en hergebruik van informatiebronnen verhoogt aanzienlijk de productiviteit bij de voorbereiding voor een concrete tolkopdracht. Systematisch beheer van links, het beheer van terminologie, het unificeren van de vertaalequivalenten of de archivering van parallelle teksten zijn tamelijk eenvoudige en tegenwoordig noodzakelijke middelen om de kwaliteit en effectiviteit van de tolk / vertaler te verbeteren. Naast de theoretische basis stellen een voortdurende training van de praktische

⁷ Zie de Wet op beëdigde tolken, vertalers en deskundigen nr. 382/2004 Z. z. (Slowaaks Staatsblad) en zijn actuele wijziging en aanvulling nr. 65/2018 Z. z.

⁸ https://ec.europa.eu/info/resources-partners/european-masters-translation-emt_en (laatst geraadpleegd op 13.10.2018).

tolkvaardigheden, van de terminologische competentie en van de kennis van bindende normen een onontbeerlijke voorwaarde voor de uitvoering ervan. De context van het beëdigd tolken en de communicatieve situaties waarin het toegepast wordt, onderstrepen het belang van de *ethische aspecten* en de toepassing van de algemeen geldende gedragscode.

Gezien de hybridisatie van de tolk en in het kader van het juridisch en sociaal tolken, is het voor het ontwikkelen van een bruikbaar opleidingsmodel noodzakelijk om eerst de diverse technieken te classificeren. Een dergelijke classificatie kan de eerste stap betekenen in de richting van een systematische toegang tot de opleiding in de context van het beëdigd tolken. In de volgende afbeelding wordt het CI gecategoriseerd uitgaande van de technieken gedefinieerd in het glossarium van termen van het project QUALITAS gericht op de kwaliteit van het juridisch tolken volgens Gianbruno (2014, 245–251) en de norm ISO 13611:2014. De hele context van het beëdigd tolken – met inbegrip van het sociaal tolken uitgevoerd door beëdigde tolk – wordt systematisch als volgt gecategoriseerd, uitgaande van de brontekst, het kanaal dat het tolken mogelijk maakt, de tolktechniek die toegepast wordt tijdens de tolkprestatie en het uiteindelijke product van het tolken:

Afbeelding 1. Categorisatie van sociaal tolken volgens kanaal, text, product en tolktechniek

6. Sociaal tolken binnen Neerlandistiek *extra muros* – opleiding en training

De opleidingen neerlandistiek extra muros ontwikkelen en accrediteren hun curricula uitgaande van de klassieke, voornamelijk filologische, in enkele gevallen translato-logische basis. Toch wordt er moeite gedaan om de actuele maatschappelijke noden en vragen naar concrete competenties op de arbeidsmarkt daarin te weerspiegelen. In deze zin reageren de opleidingen ook op de vraag naar beëdigde vertalers en tolken voor het Nederlands. Door het ontwikkelen van gespecialiseerde workshops en internationale projecten krijgen de studenten in de komende jaren de mogelijkheid om zich ook op deze hooggespecialiseerde vaardigheden toe te spitsen, de noodzakelijke kennis op te bouwen en de nodige competenties intensief te trainen.

Zo heeft de afdeling neerlandistiek in Bratislava in aansluiting op het wetenschappelijke project TRANSIUS,⁹ gericht op het onderzoek van normen en conventies in het juridisch vertalen, een workshop juridisch vertalen voor Tsjechische en Slowaakse neerlandici georganiseerd. De nadruk werd gelegd op praktisch terminologiewerk, het unificeren van vertaalequivalenten voor begrippen van het strafrecht, alsook de praxeologie van het beëdigd vertalen en tolken in de Lage Landen en in Centraal Europa.

Een ander project wordt gericht op de ontwikkeling van de competenties op het gebied van het institutioneel vertalen, het juridisch en sociaal tolken in een samenwerking van vier partners uit Tsjechië, Slowakije, Polen en België. Het doel van het PACI-project (Professional, Accessible Community Interpreting)¹⁰ bestaat erin een model te ontwikkelen voor de opbouw van de nodige kennis en vaardigheden voor het sociaal tolken, juridisch tolken en vertalen en institutioneel vertalen, dat geïncorporeerd zou kunnen worden in de bestaande curricula. De digitale vorm van de outputs zal zorgen voor de duurzaamheid, flexibiliteit en toegankelijkheid van de projectresultaten voor een breed publiek van geïnteresseerde opleidingsinstellingen en studenten, ook buiten Centraal-Europa. Het is ons doel om gespecialiseerde e-learningcursussen te ontwikkelen die toegepast kunnen worden voor zelfstudie, blended learning en als theoretische basis voor een zomerschool gericht op intensieve training van de tolk en vertaalcompetentie in relevante terminologische onderwerpen en settings.

De partners van het project gaan uit van twee in de praktijk beproefde methodes voor de opleiding van beëdigde vertalers en tolken in minder verspreide talen, namelijk de methode *Four-phase Process* van Gianbruno (2014) en de *Tandem-*

⁹ Zie <https://fphil.uniba.sk/transius/>.

¹⁰ Het PACI-project (2017-1-SK01-KA203-035412) begint in januari 2018; meer informatie op de website van het project (<https://www.kgns.info/paci>).

method van Seleskowich.¹¹ De genoemde methodes worden als afzonderlijke opleidingen in combinaties van diverse exotische talen in landen met typerende migratieproblemen ingezet. Ze zijn daarom op zich niet geschikt voor het implementeren in de filologische of translologische opleidingen neerlandistiek extra muros. Toch bieden ze een belangrijke bron van inspiratie voor het identificeren van de zwaartepunten binnen een dergelijke opleiding, voor de praktische training van de vertaal- en tolktechnieken, alsook voor de evaluatie van de prestaties van studenten.

Het is de taak van universiteiten om een professionele opleiding voor vertalers en tolken op een academische bodem aan te bieden en op deze manier de kwaliteit en het niveau van de opleiding te verhogen en tegelijkertijd tegemoet te komen aan de behoefte van de arbeidsmarkt. Het is ons inziens dus de verantwoordelijkheid van deze ervaren, gekwalificeerde instellingen om het initiatief te nemen in de richting van het ontwikkelen van nieuwe opleidingsmodellen die het uitvoeren van het beroep van de beëdigde tolk / vertaler reflecteren met het oog op een breed professioneel profiel. Uitgaande van de specifieke aard van dit beroep zou het om modellen moeten gaan die niet alleen openstaan voor studenten van de klassieke opleidingen neerlandistiek extra muros maar ook andere geïnteresseerden met voldoende taalcompetentie, kennis en vaardigheden. Gezien het beperkte aantal deelnemers aan een dergelijke opleiding in een concrete talencombinatie met het Nederlands is het veel efficiënter om een dergelijke opleiding op internationaal niveau te organiseren met ondersteuning van moderne didactische technologieën.

7. Tot slot enkele open vragen

In dit artikel zijn we op zoek gegaan naar een model voor de opleiding van beëdigde vertalers en tolken voor het Nederlands binnen de opleiding extra muros. Voor de invoering van een dergelijk model dienen nog enkele open vragen beantwoord te worden. Eén daarvan is het vaststellen van algemene, internationaal geaccepteerde kwaliteitscriteria voor de producten van de vertaal- en tolkdiensten op dit gebied. Er bestaan wel algemene internationale normen voor de kwaliteit van de vertaaldiensten bemiddeld door vertaalbureaus en ook een internationale norm voor *community interpreting*. Deze bieden echter geen model van de kwaliteitsbeoordeling van de concrete tolk- en vertaalprestaties. De bestaande normen worden in Centraal-Europa ook nauwelijks gereflecteerd door de officiële instanties, die de uitvoering van het beroep van de beëdigde en sociaaltolk en vertaler

¹¹ Meer over deze methode zie in Driesen, Pedersen (2011).

normeren.¹² Een goed voorbeeld voor een systematische aanpak, institutionalisering, certificering en opleiding van sociaal tolken en vertalers toont België.¹³

Het vaststellen van kwaliteitscriteria helpt de opleidingsinstellingen om nadruk te leggen op relevante aspecten van het vertaal- en tolkproces en maakt een objectieve beoordeling van de prestaties mogelijk. Het doelgericht kwaliteitsmanagement op het gebied van beëdigd en sociaal tolken en vertalen kan voor verhoging van de maatschappelijke status van tolken en vertalers zorgen en hun positie op de arbeidsmarkt versterken. Het bepalen van kwaliteitscriteria is tegelijkertijd ook een middel voor een objectieve certificering, accreditatie van de opleidingsinstellingen en verhoging van de kwaliteit van de opleiding in het algemeen.

Een tweede open vraag is wat de mogelijkheden zijn voor de verdere ontwikkeling van de vertaal- en tolkcompetentie in de praktijk en welke mogelijkheden er zijn voor levenslang leren en de verdere professionalisering van de beëdigde vertalers in talencombinatie met het Nederlands. De praktiserende vertalers zijn meestal tamelijk geïsoleerd en werken zelfstandig. Wat Centraal-Europa betreft bestaan er enkele uitzonderlijke initiatieven van de beroepsorganisaties die in het verleden een aantal workshops voor het Nederlands georganiseerd hebben en enkele pogingen hebben ondernomen tot unificatie van vertaalequivalenten in bepaalde terminologische gebieden. Veelbelovend is het nieuwste initiatief van de beëdigde vertalers van het Nederlands genootschap voor beëdigde tolken en vertalers (NGTV) voor het oprichten van een multilateraal intervisie-platform voor de intensieve communicatie tussen vertalers en begeleiding van beginnende collega's dat ook samenwerking met collega's vanuit Centraal-Europa zou kunnen bevorderen.¹⁴

Bibliografie

- Driesen, Christiane, & George Drummond (2018): *The "Tandem" Method Training Interpreters to Work at National Courts*, laatst geraadpleegd op 13.10.2018 <http://www.eulita.eu/sites/default/files/file/TandemForumEn2011_eulita.pdf>.
- Driesen, Christiane, & Haimo-Andreas Petersen (2011): *Gerichtsdolmetschen. Grundwissen und -fertigkeiten*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag GmbH.
- Giambruno, Cinthia (2014): *Assesing Legal Interpreter Quality Through Testing and Certification: The Qualitas Project*. Alicante: Universitat de Alicante.
- Hertog, Erik, & Bart van der Veen (2006): "Taking stock: Research and methodology in Community Interpreting". *Linguistica Antverpiensia* 5, 11–17.
- Hale, Sandra (2004): *The Discourse of Court Interpreting*. Amsterdam: John Benjamins.

¹² In Centraal-Europa zijn dat de ministeries van justitie.

¹³ Zie meer op www.sociaaltolkenenvertalen.be, of Roels, Britt, Marie Seghers, Bert De Bisschop, Stef Slembrouck, Piet Van Avermaet, and Mieke Van Herreweghe, 2013, *Onderzoek Naar De Inzet En Effecten Van Sociaal Tolken En Vertalen*.

¹⁴ Zie meer op www.ngtv.nl.

- Hale, Sandra (2007): *Community Interpreting*. Hampshire: Palgrave Macmillan, Basingstoke.
- Hale, Sandra (2012): "Public Service Interpreting". In: Kirsten Malmkjær & Kevin Windle (ed.), *The Oxford Handbook of Translation Studies*, laatst geraadpleegd op 13.10.2018 <<http://dx.doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199239306.013.0024>>.
- Hale, Sandra (2015): "Community Interpreting". In: Franz Pöchhacker (ed.), *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies*. London/New York: Routledge, 65–69, laatst geraadpleegd op 13.10.2018 <<https://www.routledge.com/products/9780415634328>>.
- Hlavac, Jan (2015): "Formalizing community interpreting standards: A cross-national comparison of testing systems, certification conventions and recent ISO Guidelines". *International Journal of Interpreter Education* 7:2, 21–38.
- Pöchhacker, Franz (1997): "(Vom-)Blatt-Übersetzen und (-)Dolmetschen". In: Nadja Grbić & Michaela Wolf (ed.), *Text – Kultur – Kommunikation. Translation als Forschungsaufgabe*. Tübingen: Stauffenburg, 217–230.
- Reflection Forum on Multilingualism and Interpreter Training*, laatst geraadpleegd op 13.10.2018 <<http://www.eulita.eu/sites/default/files/Reflection%20Forum%20Final%20Report.pdf>>.
- Štefková, Marketa (2014): *Právny text v preklade. Translatologické aspekty právnej komunikácie v kombináciách málo rozšírených jazykov*. Bratislava: IuraEdition.
- Transius – Od konvencii k normám prekladu v právnom diskurze*, laatst geraadpleegd op 13.10.2018 <www.fphil.uniba.sk/transius>.
- Vargas Urpi, Mireia (2012): "State of the art in Community Interpreting research: Mapping the main research topics". *Babel* 58:1, 50–72, laatst geraadpleegd op 13.10.2018 <https://repositori.upf.edu/bitstream/handle/10230/23794/Vargas_bab_stat.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.